

Lənkəranda "Xan evi" Lədi ilə tanınan möhtəşəm bir bina var. Yaşı əsri çoxdan haqlayıb. Şəhərin mərkəzində, Şirəli Axundov küçəsi 21 nömrəli ünvanda yerləşir. Bura xalqımızın ulu keçmişindən, qədim tarixin dən, mədəniyyətindən, adət və ənənələrindən soraq verir.

Bu əzəmetli binanı Mirmustafa xanın nəvəsi Mirəhməd xan Tiflis şəhərində keçirilən "Qafqaz gözəli" müsabiqəsinin qalibi olmuş öz sevimli həyat yoldaşı Tuğra xanının şərəfinə inşa etdirib. 1913-cü ildə Fransadan dəvət olunmuş memarlar, xarici və yerli ustalar tərefindən ucaldılmış bu gözəl saray dünya arxitekturasının nadir incilərindən sayılır. Lənkərənin ilk çoxmərtəbeli binası hesab olunur.

Xan evinin inşasında istifadə olunan bütün tikinti materialları Fransadan və Bakıdan gəmi ilə daşınmış. Binanın tikintisində həm qərb, həm də şərq memarlıq elementlərindən ustalıqla istifadə olunub. Şimal və qərb fasadları kərpic və yonulmuş aq daşla işlənilib, şərq və cənub fasadları isə yalnız kərpicdən hörülüb. Bu isə binaya xüsusi orijinallıq və gözəllik verir.

Binanın fasadı mifoloji fiqurlarla bəzədilib. Keçən əsrin əvvəllerində binada işçılık və istilik sistemi qurulub. Sovet hakimiyyəti illərində ev dövlət tərəfindən müsadirə olunub və Tuğra xanım öz doğma ocağından dərgin salınıb.

Bakıya köçən Tuğra xanım çox çətin və ağır günlər yaşayıb. Həyat onu mecbur edərək xadi-mə də işləyib və bir daha Lənkə-

MUZEY FƏALİYYƏTİNİ GENİŞLƏNDİRİR

rana qayitmayıb. Tuğra xanımın cəhizi olan 7 ədəd Venesiya güzgüsündən 4-ü yoxa çıxsa da, müstəqillik illərində onlardan üçü tapılaraq geri qaytarılıb.

1991-ci ildə Lənkəran Tarix-Diyarşunaslıq Muzeyi söhbət açdığımız "Xan evi"nə köçürüllüb. Muzeyin direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Leyla Məcidovadır. Leyla xanım bundan əvvəl Lənkəran Dövlət Universitetində 3500 şəxsi ekspozitordan ibarət tarix muzeyi yaradıb, tələbə və magistrlərə tarix və muzeyşunaslıq fənlərindən dərs deyir. Təcrübəli muzey işçisidir. Rəhbərlik etdiyi muzey barədə məlumat verərək deyir:

- Subtropiklər diyarının mərkəzində ilk ölkəşunaslıq muzeyi 1924-cü ildə görkəmli maarifçi və jurnalist Mirzə Ağəli Əliyev tərəfindən yaradılıb. 1977-ci ildə Azərbaycan hökumətinin qərarı ilə muzey onun adına verilib. Görkəmli dövlət xadimi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev 1979-cu il dekabr ayının 8-də Lənkərana növbəti səfəri zamanı Lənkəran Tarix-Diyarşunaslıq Muzeyində olmuş, yeni açılmış sərginin ekspozisiyaları ilə yaxından tanış olmuş və muzeyin xatirə kitabına təessüratlarını yazmışdır.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin yüksək qayğısı sayesində 2013-cü ilin sentyabr ayından muzeydə əsaslı təmir işləri başlanıb, inşaat və təmir işləri yüksək səviyyədə görürlüb. Dövlətimizin başçısı 2015-ci il aprelin 11-de Lənkərana səfəri çərçivəsində muzeydə yenidənqurma və bərpa işlərindən sonra yaradılan şəraitlə, muzeyin ekspozisiya zalları ilə yaxından tanış olub.

Muzey 3 mərtəbədən, 12 otaqdan ibarətdir. Bina qədim olsa da

infrastruktur tam müasir tələblərə uyğun qurulub. Yanğın təhlükəsizliyini təmin etmək üçün yanğın xəbərvermə və yanğınsöndürmə sistemləri, mərkəzləşmiş videomüşahidə qurğusu quraşdırılıb.

Muzeydə Lənkərənin qədim tarixini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyerlərini və bu gününü əks etdirən 12 minə yaxın ekspozitator mühafizə olunur. Muzeyin ekspozisiyası təbiət, qədim dövr, orta əsrlər tarixi, yeni dövr, ən yeni dövr və müasir dövr adlı bölmələrdən ibarətdir. Başqa sözələr desək, bölmələr belə adlanıb: daş abidələr, Lənkərənin xanlıqları dövrü, mədəniyyəti, arxeoloji tapıntıları, Lənkəranda elm və təhsilin inkişafı.

Eksponatlar xronoloji qayda-

da yiğilir. Burada etnoqrafiya, arxeologiya, xalq tətbiqi sənəti, bonistikanı əks etdirən nümunələr və Lənkərənin görkəmli şəxsiyyətlərinin şəxsi sənədləri və digər ekspozitatorlar nümayiş olunur.

Ekspozisiya zallarında adı qədim yazılı mənbələrdə çəkilən

Lənkərənin ərazisində tapılmış və bu diyarın tarixini, etnoqrafiyasını, maddi və mənəvi dəyerlərini, məişətini əks etdirən əşyalar, aletlər, rayonun tarixinde baş vermiş mühüm hadisələri əks etdirən sənədlər toplanıb.

Eksponatların tarixi ardıcılıqla və hər biri haqqında geniş və ətraflı məlumat verilməklə nümayiş və etibarlı şəkildə qorunması üçün əlverişli şərait yaradılıb.

Muzeyə tamaşaçı marağı ildən-ilə artır. Bunu ziyarətçilərin sayından

da görmək olur. Əvvəller il ərzində muzeyə 25-30 min nəfər gəlirdi, keçən il ziyarətçilərin sayı 75 min nəfərə çatıb. Muzeyi təkcə Lenkerandan və respublikamızın rayonlarından deyil, qardaş Türkiye, Rusiya, Almaniya, Hindistan, Pakistan, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, İspaniya və digər xarici ölkələrdən gelmiş turistlər ziyarət edirlər.

Son vaxtlar muzeyin ətrafında geniş abadlıq işləri görülüb. Ərazi əsl gülüstəni xatırladır. Burada Xan bağı adlı bağ salınıb. Bağda 500-ə yaxın sitrus və subtropik meyvə ağacı, rəngbərəng gül kolları əkilib.

Əlisəfa HƏSƏNOV,
"Respublika".